

VOORUIT MET DE GEIT

BEJAGING VROUWELIJK REEWILD

Bejaging van reegeiten is een terugkerend thema. Ook in dit magazine. Ondanks nieuwe inzichten schort er nog steeds het nodige aan de uitvoering van het geitenafschot. Twee ervaren reewildjagers, Rik Schoon en Gerrit Jan Spek, geven hun visie op het beheer van vrouwelijk reewild anno 2018. Wat is het belang van geitenafschot? Wat is de meest geschikte afschotperiode? En waarom het ree op de wildlijst zou moeten worden geplaatst.

Tekst Oswin Schneeweisz

Foto: Michael Migos

In de wintermaanden zijn reeën extra gevoelig voor verstoring. Door hun dunne vetlaag en het minder eiwitrijke voedsel in het hart van de winter hebben ze al hun energie nodig om te overleven

Reeën laten zich in januari niet gemakkelijk zien, maar dat geldt niet deze ochtend. Vanuit de kansel heb ik prachtig zicht op de wissel in het bos. Een vos keerde zojuist terug van zijn nachtelijke rooftocht. Toen hij bovenop de bouw stond heb ik hem geschoten. Het schot galmde door het stille bos. Tegen beter weten in besluit ik nog even te blijven zitten. Er zal niet veel meer komen. Zo ongeveer elk dier in de omgeving is nu wel gealarmeerd. Terwijl de tijd verstrijkt, wordt het lichter in het bos. De eerste sneeuw kleurt het bos wit. Juist als ik thuis de warme kachel op wil gaan zoeken hoor ik geritsel. En ja hoor, daar komt ze toch nog tevoorschijn, ondanks het lawaai van mijn eerdere schot. Een prachtige reegeit. Fier staat ze daar midden in het kale winterbos en het is alsof ze mij aankijkt en wil zeggen: nou jager kom op dan. Schiet! Maar ik ben hier slechts observator en geniet van de prachtige aanblik. Als ik al zou mogen schieten, dan had ik dat niet gedaan. Want geiten verdienen in de koude wintermaanden rust.

Afschotperiode

'Zo is het', zegt Rik Schoon, 'vanaf eind december tot en met maart moet je geiten eigenlijk met rust laten. Ze zijn dan enorm gevoelig voor verstoring en hebben al hun energie nodig om te overleven. Een ree heeft immers een dunne vetlaag en in het hart van de winter is er vaak weinig voedsel te vinden. Dat is mijn persoonlijke visie. Vanaf maart/april kun je als reewildbeheerder flink aan de bak, want vroeg beginnen met je geitenafschot is het

halve werk.' Sinds de invoering van de Flora- en faunawet is de afschotperiode per provincie verschillend. Schoon: 'Ik vind dat heel raar. Een Limburgs ree is niet veel anders dan een Gronings ree. Waarom zou je dan verschillende afschotperiodes moeten hanteren? Wat mij betreft zou er één duidelijke periode moeten komen die voor het gehele land geldt: van maart (als het voedselaanbod wat begint toe te nemen) tot eind december.' Zover is het echter nog niet. Voorlopig is het voor de beheerder goed opletten in welke provincie hij of zij actief is. Maar hoe dan ook, met het afschot van vrouwelijk reewild kun je niet vroeg genoeg beginnen. Schoon: 'In eerste instantie moet je er vroeg bij zijn om je afschot te halen. En je afschot halen is essentieel voor goed beheer. Juist bij geiten, want via de geiten heb je de meeste sturing op de populatie. Immers, de geiten zorgen voor de aanwas. Ik vind geitenafschot dan ook veel belangrijker dan dat van bokken.'

Vanaf maart/april kun je als reewildbeheerder flink aan de bak

Smalree

De beste periode voor de bejaging van smalreeën (vrouwelijk reewild van een jaar oud) is volgens Schoon april/mei. 'Dan zie je namelijk het duidelijkst het verschil tussen drachtige geiten en smalreeën. Bovendien zijn de dieren in deze periode veel op de lopers. Zo kun je redelijk goed sturen op afschot in leeftijdsklassen. Voor de geiten is het zaak om vroeg te beginnen, want voor je er erg in hebt is het mei/juni en heeft de geit een of twee kalveren te zogen. Dan ben je dus te laat.' In de wintermaanden is het vaak moeilijk om smalreeën van geiten te onderscheiden. Schoon: 'In het kader van onderzoek heb ik eens met twee andere professionele jagers drie maanden lang smalreeën bejaagd. In het kader van onderzoek moesten er tussen januari en maart honderd stuks af. Uiteindelijk bleek vijftig procent van de geschoten dieren een smalree en vijftig procent geit. Dat geeft wel aan hoe moeilijk het is om goed aan te spreken.'

Veldreeën

Schoon heeft als ervaren reeënbeheerder een kleine voorkeur voor de ochtendaanzit. 'In wezen maakt het niet veel uit of je 's ochtends of

's avonds gaat aanzitten. Ik heb een lichte voorkeur voor de ochtend omdat je dan naar het licht toe werkt. Mocht er een nazoek nodig zijn, dan sta je niet in het donker. Ook bejaging in bos of op open veld maakt, volgens Schoon, in principe niet veel uit. Schoon: 'Al moet je er bij veldreeën rekening mee houden dat ze nog alerter zijn dan exemplaren die in het bos leven. Ze vormen niet voor niets groepen in de winter en staan dan met zijn allen op een kluitje in het veld. De Engelsen noemen dat "herding". Veel ogen zien meer. Je bent als jager dus ook sneller ontdekt.'

Zahl vor Wahl

Gedurende de afgelopen veertig jaar is de kennis over reeën toegenomen en zijn de inzichten enigszins verschoven. Schoon: 'Zo keken we vroeger helemaal niet zo veel om naar geiten. Die deden er niet zo veel toe. Jagers waren primair gefocust op de bokken, want die hadden iets op hun kop staan. Het gevolg daarvan viel toen niemand op, want er waren veel minder reeën in Nederland. Des te groter je populatie, des te belangrijker het geitenafschot. Dan is het *Zahl vor Wahl!*' Nog zo'n verandering in het denken over reeënbeheer is het thema zichtbaarheid. Schoon: 'Dat is iets van de laatste tien jaar. Je probeert elke relatie tussen de aanwezigheid van de jager en het afschot te voorkomen. Op die manier worden

de dieren minder schuw en blijven ze beter zichtbaar, zowel voor de jager als voor de recreanten die ook graag een ree willen zien.' Schoon schiet al jaren met kaliber 8 x 57. Schoon: 'Ik schiet altijd met hetzelfde kaliber en hetzelfde geweer. Ik schiet er elanden mee, maar ook reeën. Soms zie ik mensen met een hele verzameling verschillende kalibers rondlopen. Dan denk ik: hoe kun je daar nou goed mee schieten? Elk kaliber schiet immers weer anders, elke kogel heeft zijn eigenaardigheden. Door altijd met dezelfde munitie en hetzelfde geweer te schieten kan ik honderd procent vertrouwen op het schot.'

Foto: Michael Migos

*Foto links: Geen misverstand mogelijk: hier gaat het om een drachtige reegeit
Foto onder: Voorzichtigheid is geboden: is het rechter dier een smalree of niet?*

Foto: Meijco van Velzen

Foto: Michael Migos

De nieuwe lichte jagers is meer betrokken bij het geitenafschot

Wildlijst

'Het lijkt wel een Nederlands kwaaltje om laat met geitenafschot te beginnen', zegt Gerrit Jan Spek. 'Ik denk dat het met de geschiedenis te maken heeft. Vroeger was het ree jachtwild en werden reeën gewoon op de kleinwildjacht geschoten. Toen reeën later alleen nog op vergunning beheerd mochten worden, zijn kleinwildjacht en de afschotperiode voor reewild grotendeels uit elkaar getrokken. Dat is bij jagers tussen de oren gaan zitten. In de meeste provincies kun je al vanaf september geiten, smalreeën en kalveren bejagen, maar niemand doet het. Terwijl de geiten juist in september een periode hebben dat ze goed zichtbaar zijn en de poeliers ze het liefst ook voor Kerst binnen hebben.' Ondanks de toegenomen kennis en het voortschrijdend inzicht is er op het vlak van reewildbeheer, volgens Spek, nog veel te weinig veranderd. 'We zitten nog steeds opgezadeld met een behoudend systeem', zegt hij, 'terwijl de aanrijdingen de pan uit rijzen. Ga waar dat nodig is aan de knop van de aantallen draaien net zolang tot je effect ziet. Wil je dat niet, zet dan het ree op de wildlijst. Dan benut je duurzaam een natuurlijke hulpbron. Heel Nederland loopt er vol mee. Schiet je er veel dan krijg je meer aanwas, schiet je er minder dan gaan er meer op een andere manier dood.'

Hoog afschot

Spek was laatst nog in Duitsland bij een landgoedeigenaar met 700 hectare bos. Voormalig productiebos met veel soorten die er eigenlijk niet horen en weinig kruidrijk voedsel. Besloten werd om het afschot van twee reeën per 100 hectare naar 10 stuks te verhogen. Spek: 'Die man werd door zijn omgeving voor gek verklaard, maar hij deed dit onder meer omdat hij de oorspronkelijke vegetatie weer een kans wilde geven. Dat heeft mij wel aan het denken gezet, want de populatie bleek een dergelijk hoog afschot prima te verdragen en de biodiversiteit verbeterde. Met name de kruidenvegetatie en de aanwezige struiken en loofbomen kregen een kans door te groeien. Daarmee nam ook de kwaliteit van het leefgebied voor de reeën toe. Ik heb de indruk dat wij hier in Nederland een beetje zitten te roeren in een grote pan soep. We doen veel te weinig om daadwerkelijk effect te hebben op de populatie. Als je kiest voor kwaliteit moet je soms hard ingrijpen. De meeste beheerders hebben het idee dat wij invloed uitoefenen op de grootte van de populatie, maar kijk om je heen: overal zitten reeën. En de stand heeft in veel gebieden het plafond bereikt. Juist het geitenafschot is in dat opzicht belangrijk. Dan moet je ook echt geiten schieten en niet alleen kalveren.'

Een hoger afschot van reewild komt de biodiversiteit ten goede en daarmee het leefgebied van reeën

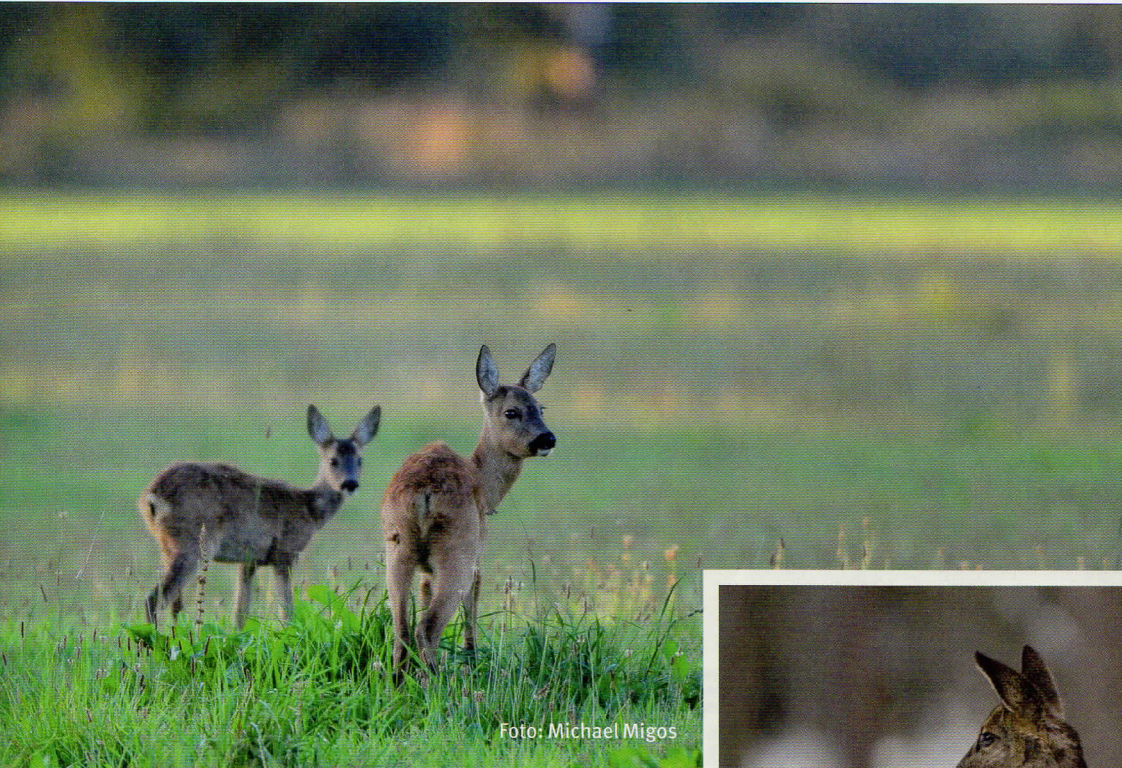

Foto: Michael Migos

Foto links: Door de goede zichtbaarheid van vrouwelijk reewild in september leent deze maand zich uitstekend voor afschot

Foto onder: Zwakke dieren houden zich vaak op in bepaalde terreingedeelten

Foto: Michael Migos

Ik zie ook veranderingen ten goede. Er komt een nieuwe generatie jagers aan en steeds meer WBE's geven goede sturing aan de planmatig invulling van het beheer. Er worden meer geiten geschoten en vaker wordt het afschot voor 100% gerealiseerd. De conservatieve aanpak (geen vrouwtjes schieten, want dat is je spaarpot) is achterhaald. De spaarpot is al overvol. De nieuwe lichte jagers realiseert zich dat en is ook meer betrokken bij het geitenafschot. Als je dan ook nog de sleutel vindt om problemen te verminderen, dan krijg je een gewaardeerde rol.'

Reewildbeheer is maatwerk, dat geldt voor zowel bokken als geiten

Veldkennis

Wat is het effect van te weinig geiten schieten? Spek: 'Dat leidt onder andere tot een hoge aanwas van jonge bokken en aangezien de dichtheid van bokken gekoppeld is aan ruimte oftewel territoria zul je ook meer verkeersslachtoffers krijgen. Bij geiten is vooral de hoeveelheid voedsel bepalend voor de dichtheid. Die nemen genoeg met minder ruimte als er genoeg voedsel is. Een wildkaartje zorgt hiervoor en is

ook geschikt om zicht te houden op de aantallen en te gebruiken voor het afschot.'

Spek adviseert beginnende jagers eerst eens een tijdje zonder geweer in het veld te gaan kijken. Je moet immers weten waar de reeën zitten en hoe ze zich gedragen. 'Vaak heb je in je veld ook ergens een hoekje waar de kleine, zwakke geiten lopen. Begin daar eens met je beheer of zoek de plekken waar reeën problemen kunnen veroorzaken, zoals bij wegen. Alles begint bij jouw kennis van het veld. Ga het bos in. Reeën bejagen door een beetje rond te rijden in de auto werkt niet. Ga eens kijken bij die eikenboom waar veel eikels op de grond liggen. Wat gebeurt daar allemaal? Reewildbeheer is maatwerk, dat geldt voor de bokken, maar ook voor de geiten.'

Indicatoren

Ondanks de toegenomen kennis is er nog veel onduidelijk over het gedrag van reeën. Spek: 'Feit is dat er scheve geslachtsverhoudingen ontstaan als je te weinig geiten schiet. Je moet de indicatoren leren herkennen. Als je bijvoorbeeld veel maaislachtoffers hebt, heb je vermoedelijk ook teveel geiten. Een geit zal haar kalveren immers alleen in het gras leggen als ze niet in het bos of de dekking terecht kan. Maar bovenal moeten we als beheerders steviger durven ingrijpen: pappen en nathouden is qua geitenbeheer geen optie meer.' •